

voornaamste bewerkers van de arrestatie van Datu Jerewe⁵ en de verkiezing van Taliwang⁶ tot koning, bang waren. Het was inmiddels gebleken dat de afzetting van Datu Jerewe ten gunste van prins Taliwang onredelijk was en dat de bondgenoten eensgezind van mening waren, dat in dit rijk slechts door zijn terugkomst de rust zou weerkeren. [fol. 185] Daarom besloot het bestuur om Datu Jerewe weer als koning van Sumbawa tot de vergadering toe te laten en nam het op 4 maart 1765 bij geheim besluit daartoe maatregelen. Cornelis Sinkelaar was van oordeel dat een expeditie de enige mogelijkheid was om Datu Jerewe met alle mogelijke hulp in zijn rijk te doen terugkeren en dat Sumbawa voor de Compagnie van te groot belang was om aan een ander over te laten. Als de Baliërs het zouden veroveren dan zouden de Engelsen, die daar voortdurend rondzwierven en goed bekend waren, zich daar zeker nestelen. Bovendien beloofde Datu Jerewe de kosten van deze en de vorige expeditie binnen twee jaar in sapanhout en slaven te vergoeden. [fol. 186] De gezonden gezanten weigerden zich te onderwerpen en met hun weer in zijn macht herstelde koning terug te keren, en daarom heeft Sinkelaar, uit vrees dat zij zich onder de Makassaren zouden verbergen, hen door de koning van Bima laten oppakken. Maar zijn te vroege optreden gaf de voornaamste van de drie afgezanten, Datu Boesing, gelegenheid om zich met 70 man in zijn huis terug te trekken, waar hij zich door niemand wilde laten overreden. De bondgenoten omsingelden het en hebben hem met 14 man gedood. De mening van Sinkelaar dat, hoewel die toch zo nodig is, de bestraffing van de Mandarezen tot na de dood van de huidige vorst van Boni moet worden uitgesteld, zal in de komende vergadering besproken worden. De uitslag volgt in de volgende generale missive van eind december.

BANDJARMASIN

[fol. 187] Het scheepje Oranjeboom, dat als hierboven gezegd wegens de westmoesson vijf maanden te Makassar had moeten wachten, verscheen in Mei 1765 te Batavia met een brief van de huidige residenten Willem Adriaan Palm en David Rhudé, de opgeroepen residenten Lodewijk Wilkens de Lile en Beck en als lading 91.975 lb zwarte peper en enige onbruikbare goederen. Het is kort daarop weer teruggestuurd met rsd 6000 aan payement en enige benodigheden samen t.w.v. f 18.812. In een brief van 11 juni 1765 is in antwoord op de brief van 10 november 1764 toegestaan om alle peper met de zelfde goede kwaliteit van de laatst gestuurde aan te nemen en naar Batavia te zenden. Bij het schrijven van deze brief is de Oranjeboom weer teruggekomen met de brief van de residenten van 14 september 1765 en beladen met 356.823 lb zwarte, 661 lb witte peper, 1000 karaat ruwe diamanten, 436³⁵/₄₈ reaal stofgoud, alsmede 10.000 Spaanse realen. [fol. 188] Conform het bevel geen overbodige contanten voor een jaar aan te houden, zijn deze teruggestuurd. De diamanten geeft men op de bestelling van het vorige jaar nog met de zeilklaar retourschepen mee. Uit de brief van 14 september blijkt dat in 1764/65 de totale verwerving van peper met de bovengenoemde witte peper bestaan heeft uit 714.306 lb, ofwel 5714 pikol en 56 lb, waarvan op dringend verzoek van de sultan 2000 pikol aan de jonken zijn afgestaan. Dit is weliswaar ruim 95 pikol meer dan eenderde van de totale oogst, wat volgens de brief naar Bandjarmasin maar aan de vorst moet worden afgestaan, ondanks dat het meer is dan in het afgelopen jaar voor de Chinese jonken aan de vorst werd gegeven. De ernstige brief heeft de vorst duidelijk bevreesd gemaakt dat de dreigementen, die zeker worden uitgevoerd als hij geen gehoor aan de redelijke wensen zou geven, in daden worden omgezet. In de vergadering van 17 juni 1765 [fol. 189] is een besluit genomen over de verantwoording van ruim 1426 pikol peper die zonder goedkeuring aan de sultan van Bandjarmasin was afgestaan. Op 31 juli 1764 was deze van

5 Datu Jerewe, waarschijnlijk Aqa ad-Din Datu Djarewa in 1765 vorst van Bima (Truhart II, p. 1710).

6 Taliwang, waarschijnlijk Muhammad Galal ad-Din Datu Taliwang II, vorst van Bima 1763-65 (Truhart II, p. 1710).